

БІЛЯ ЖИВОТВОРНИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ДЖЕРЕЛ ПОЛТАВЩИНИ

Українська народна пісня стала основою творчості Миколи Лисенка, Михайла Калачевського, Георгія та Платона Майбородів, Володимира Верменича, Анатолія Коломійця, Віталія Кирейка, Олександра Білаша та багатьох інших земляків-композиторів. Прославили Полтавщину і народні співаки-бандуристи Остап Вересай, Федір Кушнерик, Михайло, Платон та Іван Кравченки.

Полтавщина дала світові талановитих майстрів оперної сцени М. Микишу, М. Середу, М. Кондратюка, А. Кикотя, Д. Петриненко, Є. Кібкала, Л. Божко, а також виплекала пісенний геній І. Козловського та Р. Кириченко. Тому й не дивно, що Полтавське державне музичне училище ім. М. В. Лисенка, що нещодавно відзначило свій віковий ювілей (засноване у вересні 1903 року композитором і диригентом Д. В. Ахшарумовим), має значні здобутки. Адже за 100 років училище підготувало 10 тисяч фахівців-музикантів. Серед них почесні звання одержали народні артисти В. Небольсин, М. Кондратюк, Т. Кислякова, Л. Юрченко, С. Грінченко та ін.

Ще з нагоди 50-річчя заснування Полтавського музичного училища за значні успіхи у підготовці музичних кадрів 1953 року училищу присвоєно ім'я основоположника української класичної музики – М. В. Лисенка, а 1978 року до його 75-річчя тут відкрито музей “Музична Полтавщина”. Ідея створення музею народилася в обласному відділенні Музичного товариства України. Її підтримали викладачі-ветерани і актив Товариства. Першим завідувачем став активний збирач мистецьких цінностей, відомий полтавський диригент, композитор, музикознавець, фольклорист М. А. Фісун (1909–1994).

Свого часу Михайло Андрійович закінчив Київський музично-драматичний інститут ім. Лисенка (диригентсько-хоровий відділ), де його вчителями були О. Г. Климов, В. П. Смекалін, Л. М. Ревуцький (1927–1931). Працював викладачем і завідувачем навчальної частини Полтавського музичного училища, за сумісництвом керував студентським хором Полтавського педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка. Брав участь у Великій вітчизняній війні як офіцер 25-го окремого зенітно-артилерійського дивізіону та 1083-го зенітно-артилерійського полку Південно-Західного та Сталінградського фронтів. У 1944 році був призначений художнім керівником фронтового ансамблю пісні і танцю Південно-Західного фронту.

Після війни присвятив себе педагогічній роботі, був незмінним диригентом обласних свят пісні, де зведений хор нараховував до 6 тисяч учасників. Його нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України. Михайлові Андрійовичу вдалося записати понад 700 народних пісень. Два збірники передано у фонди ІМФЕ НАН України. Фольклорні записи М. А. Фісуна друкувалися у журналі “Народна творчість та етнографія” (1938, № 4), збірниках “З альбомів збирачів народних пісень” (1963), “Українські народні пісні” (1955) тощо.

Після виходу на пенсію активно працює на громадських засадах завідувачем створеного ним у Полтаві музею “Музична Полтавщина”. Указом Президії Верховної Ради України М. А. Фісуну 1990 року присвоєно почесне звання Заслужений працівник культури України.

День відкриття музею перетворився на справжнє свято. Сотні полтавців та гостей стали його першими відвідувачами. Відтоді і до сьогодні у музеї завжди багатолюдно. Інтерес до історії мистецтва, до скарбниці музичної культури Полтавського краю не згасає.

В експозиції музею три розділи: “Творчість великого композитора-земляка М. В. Лисенка”, “Діяльність Полтавського музичного училища ім. М. В. Лисенка” та “Музична Полтавщина”. З-понад 5 тисяч експонатів більше половини – оригінальні: фотознімки, документи, листи, друковані та рукописні твори композиторів, сувеніри, кераміка, скульптура, карбування – багатющий матеріал, зібраний дбайливими руками людей, які вірно служать мистецтву.

Тут зберігаються перші видання опер “Тарас Бульба”, “Наталка Полтавка”, “Утоплена”, “Різдвяна ніч”, “Коза-дереза” М. Лисенка, є листи і документи, що засвідчують участь композитора у відкритті пам'ятника основоположникові нової української літератури І. П. Котляревському в Полтаві 1903 року. Лисенко диригував хором, який виконував кантату “На вічну пам'ять Котляревському” на вірші Т. Г. Шевченка. Є академічне ювілейне видання творів М. В. Лисенка. Наукова, фольклористична, композиторська, диригентська, громадська діяльність класика української музики М. В. Лисенка – це завжди актуальна тема.

У другому розділі музею зосереджено матеріали про діяльність першого директора і організатора училища та симфонічного оркестру Полтави Д. В. Ахшарумова (1903–1919), інших керівників училища, зокрема диригента Полтавської опери, заслуженого діяча мистецтв РРФСР та заслуженого артиста УРСР О. Г. Єрофєєва (1919–1928) та фольклориста, педагога, композитора, диригента Полтавської хорової капели Ф. М. Попадича (1928–1933). Експонати знайомлять із культурно-масовою, просвітницькою, шефською, концертною діяльністю училища до наших днів.

Один з найбільших розділів – “Музична Полтавщина” – особливо різноманітний і багатий експонатами. Тут експонується репродукція портрета поетеси і піснярки полтавського краю Марусі Чурай (художник Ф. П. Самусев), оригінальний портрет старого кобзаря-бандуриста Остапа Вересая, пісні якого лунали далеко за межами його батьківщини. У 1875 році він дав кілька концертів у Петербурзі. З ним виступали композитор М. В. Лисенко, солістка Маріїнської опери М. Д. Каменська та етнограф П. Д. Мартинович. Його гідні наступники – І. Г. Кравченко-Крюковський, М. С. Кравченко, Ф. Д. Кушнерик.

У середині 20-х років кобзарі почали об’єднуватися в капели – найпершою була полтавська. Керував нею талановитий бандурист В. А. Кабачок. Практичну і методичну допомогу надавав Гнат Хоткевич. У музеї експонується кілька фотознімків видатного музиканта, його бандура, подарована полтавському вчителю К. І. Кушнірчуку.

Історія розвитку кобзарського мистецтва завжди викликає інтерес відвідувачів. Про це говорить завідувач музею – заслужений учитель України М. К. Мироненко. Адже кобзарі – це оберігачі й пропагандисти пісні і рідного слова. Розповідь про художні самодіяльні колективи починають заслужений міський ансамбль пісні і танцю “Лтава” та заслужена міська капела бандуристів – активні пропагандисти фольклорних традицій Полтавщини.

У 1989 році музеєві “Музична Полтавщина” присвоєно почесне звання “народного” (постанова колегії Міністерства культури України від 14 липня 1989 року). Музей проводить велику виховну роботу з музикантами-фахівцями (щороку першого вересня приходять до нього першокурсники, знайомляться з історією закладу), пропагує та сприяє популяризації музичної культури та фольклористики на Полтавщині. У 1994–1996 роках його очолював В. Г. Тесленко, а з 1996 року і нині – М. К. Мироненко.

Училище добре підготувалося до свого 100-річного ювілею. В рамках урочистостей вже відбулися зустрічі з Національним заслуженим академічним симфонічним оркестром України (диригент і художній керівник – заслужений діяч мистецтв України та Росії, лауреат національної премії імені Тараса Шевченка – В. Сіренко), з народним артистом України С. Грінченком, ансамблем “Дивограй” Національної філармонії за участю братів Чорнокондратенків та ін.

Відбулася також науково-теоретична конференція “Естафета поколінь”, у якій взяли участь науковці з Києва, Сум, Полтави та ін. Було виголошено доповіді “Новий погляд на оперу Ю. Мейтуса “Молода гвардія” (доктор мистецтвознавства І. С. Драч), “Розвиток музичної освіти на Україні” (докторант мистецтвознавства Л. А. Гнатюк). Відбулися презентації книг кандидата мистецтвознавства, члена Спілки композиторів України О. С. Цалай-Якименко “Київська школа музики XVIII ст.” та викладача училища Н. М. Сидорук “Мої 40 років у Полтавському музичному училищі”. Пам’ять славетних митців-музикантів Полтавщини було вшановано в доповідях викладачів училища Л. І. Пікаш “Дмитро Ахшарумов. Митець, диригент, викладач, просвітител”, Г. М. Полянської “Камерна творчість М. Лисенка” та студентки 4 курсу Н. В. Тофель – “Історія Полтавського театру”.

Загальне зацікавлення викликала тема: “Внесок полтавських митців у становлення і розвиток концертно-хорового життя України” (кандидат мистецтвознавства Г. А. Дзюба). Адже дослідження шляхів хорового виконавства як невід’ємної частини української культури – актуальне завдання сучасного музикознавства. І Полтавщині, яка здавна славилась співочими голосами та міцними хоровими традиціями, тут належить провідна роль. Саме в Полтаві працювали славетні діячі В. М. Верховинець, Є. І. Верховинець-Костева (Доля), Ф. М. Попадич, Г. М. Давидовський і як продовжувач їхніх традицій – відомий хоровий диригент, фольклорист і самодіяльний композитор М. А. Фісун.

На конференції під рубрикою “Знімаємо тавро мовчання” прозвучали пісні Ф. Попадича “Спи, моя дитино” та В. Верховинця “А я у гай ходила” (слова П. Тичини), “Ой чого ти,

тополенько” (слова О. Олеся), “Дрімає білий ліс” (слова М. Рильського). Остання пісня – один з улюблених творів митця – була реставрована за мелодією, що їй наспівала дружина композитора Євдокія Іванівна, бо її ноти, як і багато іншого, загинули при арешті (реконструкція Г. Дзюби). Приємно відзначити, що усі ці пісні виконала наймолодша учасниця конференції – учениця 3 класу дитячої студії при Полтавському музичному училищі Катруся Люшень під акомпанемент своєї мами Марини Люшень – концертмейстера училища.

Конференція засвідчила зростання зацікавленості науковців процесами, що відбуваються нині в музичному житті та фольклористиці.

м.Київ